
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

שימוש לטוב/שימוש לרעה בסמים, התמכרויות וטיפול - 3007

תאריך עדכון אחרון 31-01-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: עין כרם

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר שבתאי לויט

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: shabtaylevit284@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שני 10:15-11:45

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק בהכרות עם תופעת השימוש בסמים לטובה ולרעה. הקורס ישלב בין אקדמיה ושדה ויינתן מנקודת מבט אינטגרטיבית וביקורתית המפגישה בין הניסיון הקליני הרב של נותן הקורס, לבין המחקר בתחום, עם פרספקטיבה היסטורית. נקודות המבט הביקורתיות יתייחסו למחלוקות של מורה הקורס עם המערכת שהתפתחה בארץ בשנות התשעים ופועלת עד היום. נקודות מחלוקת אלו הן ביחס לנושאים הבאים: הדמוניזציה המיותרת שנעשית לסמים, ואף על פי כן, שכיחות השימוש גדלה. האסטרטגיה שיש לנקוט בתחום מדיניות הטיפול (אסכולת השיקום המלא מול אסכולת שיקום הנזק), מי צריך להיות כלול ביחידת ההתערבות? (המכור עצמו או קב' הסובלים מהתמכרותו), מה תפקיד המטפל בתחום זה (טיפול או פיקוח חברתי)? אורח/משך הטיפול? (זמן מוגדר מראש או ככול שיידרש).

הקורס יקנה ידע בסיסי בתחום: קבוצות הסמים, סוגי שימוש (מסם שעות הפנאי ועד התמכרות), ושתי הגישות המרכזיות בתחום הטיפול בהתמכרויות; כמו כן נלמד על הקשר שבין הגדרת התופעה לבין המדיניות והגישות הטיפוליות שהתפתחו לאורה הקורס יתמקד בשיטות טיפול שהוכחו מחקרית שהן יעילות בטיפול במכורים לסמים. כמו כן נעסוק בסוגיות מרכזיות בטיפול באוכלוסיית המכורים. כגון: תפקיד המטפל באוכלוסייה זו, נשים והתמכרויות, העברה בינדורית והתמכרויות ובעיות רפואיות נוספות - פיסיות ונפשיות (morbidty-co).

מטרות הקורס:

- 4 סוגי שימוש לטובה בסמים, הידועים והמלווים כל תרבות מאז ועד היום.
- הכרות של קבוצות הסמים, וסוגי השימוש
- הכרות עם הגישות השונות לטיפול בהתמכרויות.
- הכרות עם הקשיים המובנים שבין מטפל למטופל באוכלוסייה זו.
- הכרות עם שלוש שיטות התערבות שיעילותן הוכחה מחקרית: גישת הראיון המוטיבציוני (Miller & Prolonged Exposure, Foa, 1997), טראומה-בפוסט לטיפול ממושכת חשיפה (Rolnick, 2002), גישת המיפוי (Simpson & Dansereau, 2009).

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

תוצרי למידה

- * התלמיד ירכוש ידע בהגדרות בסיסיות ועכשוויות בתחום ההתמכרות.
- * התלמיד ירכוש ידע על שכיחות התופעה של שימוש בסמים בארץ ובעולם, ובעזרתו ינתח ויפרש באופן עצמאי נתונים חדשים המופעים בתקשורת חדשות לבקרים.
- * התלמיד ירכוש ידע את אסכולות הטיפול המרכזיות בתחום ואת השירותים השונים הנגזרים מהן. בעזרת ידע זה, התלמיד ידע לנתח שרות בתחום הטיפול בהתמכרויות.
- * התלמיד ירכוש ידע על תת אוכלוסיות הדורשות התייחסות מיוחדת בתוך אוכלוסייה זו: נשים, אבחנה כפולה, וילדים של... וירכוש כלים בסיסים להבנת צרכי הטיפול באוכלוסיות אלו.

* התלמיד ירכוש ידע על המיוחדות של אוכלוסייה זו, ואת השפעתה על עבודת המטפל.
* התלמיד ירכוש ידע ראשוני עם שיטות טיפול מבוססות מחקר שהוכיחו את יעילותן בעבודה עם אוכלוסייה זו.

דרישות נוכחות (%) :

קורס אינטרנטי. אין חובת נוכחות

שיטת ההוראה בקורס: שיטת ההוראה: למידה דרך האינטרנט תוך העזרות בסרטי וידאו ומצגות המציגים את שיטות ההתערבות אותם נלמד. התלמידים יעודדו להשתתף בפרום האינטרנטי המלווה את הקורס, לשאלות שאלות ולתגובות על חומרי הקורס. כמו כן, תלמידי עבודה סוציאלית יעודדו להביא מקרים שלהם מההכשרה המקצועית.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. שימוש לטובה בסמים: תרופות, סמי שעות הפנאי, טקסי מעבר ועיתות חירום: מלחמה (שני שיעורים) מרצה: ד"ר שבתאי לויט
2. מבוא לשימוש לרעה בסמים (התמכרות) ושכיחות התופעה בעולם ובארץ
3. אסכולות הטיפול בהתמכרות ועקרונות לטיפול טוב על פי NIDA מרצה: ד"ר שבתאי לויט
4. מודלים תיאורטיים להסברת התמכרות: המודל הרפואי: התמכרות כמחלה מוחית מרצה: ד"ר שבתאי לויט
5. ההיסטוריה של הטיפול במכורים בארץ מרצה: ד"ר שבתאי לויט
6. קשיים מובנים בטיפול במכורים מרצה: ד"ר שבתאי לויט
7. נשים והתמכרויות מרצה: ד"ר שבתאי לויט
8. קבוצות 12 הצעדים ושיטת ה A.N מרצה: פרופ' נתי רונאל
9. מימדים ומשתנים שיש להתייחס אליהם בתחום הטיפול בהתמכרויות

מרצה: פרופ' אינשטיין.

10. אוכלוסיות מיוחדות - 'אבחנה כפולה'

מרצה: ד"ר לויט שבתאי

11. טראומה והתמכרויות

מרצה: ד"ר לויט שבתאי

12. התערבויות מבוססות ראיות בתחום ההתמכרויות.

מרצה: ד"ר לויט שבתאי

חומר חובה לקריאה:

פרנק, ח. לוונטל, א. (2002) התמכרויות לסמים: מונח שעבר זמנו. בתוך מ. חובב (עורך), טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל - התפתחות, תיאור מצב וסוגיות. (עמ' 279-292) תל-אביב: הוצאת צ'ריקובר.

לויט, ש., בן - לוי, א., וגלקופף, מ. (2002). טיפול במתדון וטיפול באגוניסטים. בתוך מ. חובב (עורך), טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל - התפתחות, תיאור מצב וסוגיות. (עמ' 75-88) תל-אביב: הוצאת צ'ריקובר.

בליך, א., אדלסון, מ. (2000), התמכרות כמחלה מוחית, הרפואה, כרך 138, חוב' י, עמ' 454-458 (מרץ 2000).

לויט, ש., ושיף, מ. (2008) קשיים מובנים בטיפול במכורים לסמים בארץ. בתוך ח. מל, מ. חובב, גולן, מ. (עורכים), התמכרויות, אלימות ועבירות מין טיפול לאור החוק. (עמ' 79-93). ירושלים: הוצאת כרמל.

מהל, ח. קמינר, י. (2002) אבחנה כפולה: שימוש לרעה בסמים המלווה בהפרעה פסיכיאטרית. בתוך מ. חובב (עורך), טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל - התפתחות, תיאור מצב וסוגיות. (עמ' 75-88) תל-אביב: הוצאת צ'ריקובר.

* מילר, ר., & רולניק, ס. (2009) הגישה המוטיבציונית, הגברת מוטיבציה לשינוי. לב רן, (עורך) הוצאת אח. לקרוא את ההקדמה למהדורה בעברית.

Schiff, M., Nacasch, N., Levit, S., Katz, N. (2015) Prolonged Exposure for Treating PTSD Among Female Methadone Patients Who Were Survivors of Sexual Abuse in Israel. *Social Work in Health Care* Volume 54, Issue 8

חומר לקריאה נוספת:

שם טוב, ד., לויט, ש., מהל, ח., מרגוליס, א., לוי, א., ולבנטל, א. (2008). 'להזריק נקי' - הניסיון הישראלי להחלפת מזרקים ולמניעת הפצת מחלות זיהומיות. בתוך ח. מל, מ.חובב, גולן, מ. (עורכים), התמכרויות, אלימות ועבירות מין טיפול לאור החוק, (עמ' 68-79). ירושלים: הוצאת כרמל.

Gelkopf, M., Levit, S., & Bleich, A. (2002). An integration of three approaches to addiction and methadone maintenance treatment: The self-medication hypothesis, the disease model, and social criticism. *The Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 39 (2), 140-151.

מרכיבי הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %

מידע נוסף / הערות:

זהו קורס אינטרנטי ראשון שלי. קורס זה פתוח גם לסטודנטים מתחומים נוספים מעבר למקצועות הסיוע. לכן, השתתפותכם הפעילה באתר האינטרנט של הקורס, חשובות כדי לעצב אותו באופן מותאם למדיה ולתלמידים. מי שעונה על השאלות המלוות כל פרק, מקבל נקודות בונוס, על עצם התשובות, ללא קשר אם הן נכונות או לא. נקודות אלו מצטרפות לנקודות שצברת במבחן ויחד הם מהוות את ציון הקורס.